

Käbäni togap eden guşlar

Category: Edebi makalalar, Kitapcy, Medisina

написано kitapcy | 23 января, 2025

Käbäni togap eden guşlar KÄBÄNI TOGAP EDEN GUŞLAR

«...Ol ýuwurda tagun durmana gelgeý»

Magtymguly Pyragy.

Dünýä ýurtlarynyň aglabasyny aldym-berdime salan koronawirus howpy Allanyň öyi hasaplanýan Mukaddes Käbäniň zyýaratyna-da täsirini ýetirmän goýmady.

Aslynda bu birinji gezek bolýan zat däl. Taryhda uruşlar, talaňçylykly wakalar, köpçülikleýin keseller Käbäniň birnäçe gezek zyýarata ýapyk ýagdaýda durmagyna sebäp bolupdy.

Ybraýym pygamberiň (a.s) bina eden döwründen bări birnäçe gezek zyýarata ýapylan Käbe bu gezek täze koronawirus (kowid-19) keseli sebäpli Saud Arabystany patyşalygy tarapyndan wagtlaýyn zyýarata ýapyk diýip yylan edildi.

Mukaddes Käbäniň zyýaratçysyz boş ýagdaýdaky fotosuratlary habarlarda we käbir internet sahypalarynda berilmegi taryhda öñ bolup geçmedik waka ýaly garaldy we uly seslenme döretti.

Käbirlerimiz Käbäniň boş durmagyna bolan gynanjyny we gorkusyny beýan etse, käbirlerimiz muňa adaty ýagdaý hökmünde seredip, keseliň öñünü alyş işleriniň çäginde amala aşyrylmaly hökmany çäre hökmünde baha berdi. Gynansak-da, muňa «musulmanlaryň «Bakara», «Ankebut», «Kasar» sürelerinde Käbäniň Allatarapyn goralyan howpsuz ýerdigi baradaky aýatlara ynanman, koronawirusdan gorkularyna Käbä barmagy gadagan edýärler diýen ýaly ýerliksiz düşündirişler bilen ýaňsylamaga synanyşanlar hem tapyldy. Olaryň pikiriçe, hamala «Allatagala öz öýüni gorap bilmeýärmişin, eger musulmanlar Käbäni Allanyň gorajakdygyny bilyän ýa-da ynanýan bolsalar Käbäni ýapmaly dälmişin»

Taryhda Käbe uruşlardyr epidemiýalar ýaly dürli sebäpler bilen birnäçe gezek zyýarata ýapylypdyr. Yöne tehnologiyanyň ösen döwründen bări şular ýaly waka ilkinji gezek bolup geçýär.

Bütindünýä Saglygy goraýış guramasynyň direkory Tedros Adanom Gebreisus guramanyň Ženewadaky ýygnagynda koronawirus keseline «Häzir bu kesel üçin kesgitlän ýörite adalgamyz bar, ol – Covid-19»[1] diýip, ylmy at berenem bolsa, biz muňa türkmençelesdirip **zakguntäç** diýsek has dogry bolar diýip hasaplaýarys.

Koronawirusa näme üçin zakguntäç diýendigimizi şu ýerde gysgajyk aýdyňlaşdyryp, soň esasy gürrüñimize geçsek gowy bolardy.

Ýazyjy Serdar Ataýew bolsa ýazgylarynyň birinde häzir dünýä ilatynyň iň köp gaýtalanýan söz bolan koronawirus sözünü **zakguntäç** diýip terjime edipdir (wirus – zakgun, korona – täç).[2]

Hakykaty sözlemeli bolsa, was-wasa düşüp ýörmegiň geregi ýok, adamlary was-was düşürjek howsalaly gep-gürrüňleri ýaňrap oturmagyň-da hiç hili manysy ýok, käbir ýoknasylar tarapyndan ýaýradylýan şeýle gep-gürrünlere gulak gabartmasak has gowy bolar. Munuň özi gerekli öňüni alyş we düşündiriş işlerini geçirirmek, lukmanlary diňlemek ýaly hökmany berjaý etmeli borçlarymyzyň ünsden düşürilmelidigini aňlatmaýar. Hawa, «Hudaýa ynansaň ynan, eşejigiňi berk duşa» diýip ýöne ýere aýtmandyrlar. Doga-dileg etmek üçin «özümizi, çaga-çugalarymyzy, il-günümüzü, watanymyzy, külli musulmany, adamzady her dürli bela-beterden, howp-hatardan aman sakla» diýip ellerimizi asmana galдырылар, hüsgärligi elden bermän arassagylyk-gigiena düzgünlerini köstsüz ýerine ýetirmegi, lukmanlaryň berýän peýdaly maslahatyna gulak salmagy, medisinanyň talaplaryny doly we dogry berjaý etmegi ýatdan çykarmaly däl. Aslynda, musulmançylygyň düzgünleri bilen ýasaýan adam üçin munuň hiç hili kynçylygy ýok. Ýonekeý bir musulman baş wagt namaz parzyny berjaý etmek üçin günde baş gezek ýuwunýar ahyryn. Lukmanlar hem şony, ýagny ýuwunyp, arassalanyp durmagy maslahat bermeýärmi näme?!

Şonuň üçin bular ýaly zatlardan gorkmajak we göwnüňdäki sähel-mähel gorkyň ile ýaýyp, ýanyňdakylary-da gorka düşürmejek bolmaly. Sebäbi musulman diýilýän adam bular ýaly zatlardan gorkmaýar. Çünkü musulman Hudaýyň birligine, ýagşy-ýaman hemme

işiň Hudaýdandygyna iman eden adamdyr.

Zakguntäç howpunyň ýüze çykany bări kitapçy saýtymyzda-da bu barada birki sany terjime makalamyzy okyjylaryň dykgatyna ýetiripdik. Elbetde, şol makalarda aýdylýanlaryň köpüsü çaklama teoriýalar. Olaryň dogry bolup çykma ähtimallygy-da, ýalan bolup çykma ähtimallygy-da bar. Ýagny bolubam biler, bolmanam biler. Sebäbi haýsydyr bir X ýurduň ýörite gullugy arasyndan Snowden ýaly biri çykyp, soňam Moskwa ýaly bir ýere gaçyp gelip paş edäýmese, beýle betniýet meýilnamalarynyň bardygyny habar beriş serişdelerine aýan edip durasy ýok. Emma taryhda bolup geçen himiki we biologiki hüjümlerden çen tutanyňda gaty bir ähtimallyga-da paý berip bolmaýar. Bu gün käbir döwletler başga halklaryň üstünden ketdelik sürmek üçin garşıdaş hasaplaýan ýurdunyň garşysyna elinde bar olan her dürli mümkünçiliği ulanyp görýär.

Galyberse-de, zakguntäç baradaky gep-gürrüňler orta çykany bări bu baradaky gündelik habarlary diňlänimizde bir zat gözümüzden sypmady. Bu keseliň syçran ýurtlary kartada gyzyl reňk bilen belgilenen bolsa, mundan aman galan ýurtlar ak reňk bilen belgilenip analiz edilýär. Ak reňkiň içinde galanlar Mongoliá we Orta Aziá respublikalary. Orta Aziá respublikalaryna, elbetde, Gazagystan, Özbegistan Gyrgyzystan we mähriban Watanymyz Türkmenistan girýär. Bir zada aýratyn üns bermek gerek. Şu agzalan ýurtlaryň halkynyň agramly bölegi sähraýy halk, olar geçmişde çarwaçylygy has önde goýan halklar. Çarwa durmuşynda ýaşan halklaryň bolsa özboluşly ýasaýyş-durmuş şerti bar. Olaryň iýip-içiş kadalary-da beýleki halklaryňkydan tapawutlanýar. Iýimitleri-de köplenç tebigy öňümler. Merkezi Aziýanyň ýowuz tebigy şertleriniň asyrlaryň dowamynda döredýän özboluşly aýratynlygyny hem nazara alanyňda, biziň halkmyzyň we ýokarda agzalan goňşy halklaryň immuniteti zakguntäjiň örç alyp ýaýran ýurtlarynda ýasaýan halklarynyňkydan belli bir derejede ýokardadygyny kesgitlemek kyn däl. Özüňiz synlap görün. Bizde ýaňy-ýaňlaram kimdir biri synasynyň bir ýerine sähel-mähelräk tyg ýarasy düşse-de ýa gum basar, ýa çagyň şemmesini basar-da gezer ýorerdi. Ýa bolmasa çalt bitiryär diýip çaganyň peşewini çalardylar. Çagarak

wagtymyz özümizem ot orýarkak orak bilen birnäçe gezek barmagymyzy ýaralapdyk. Çep elimiň başam barmagyndaky orak tygynyň yzy-ha häli-häzirem düwün bolup dur... Bir gezegem lukmana görünenimiz ýa däri-derman çalanymyz ýadymyza düşenok. Emma Hytaýda bolup gelen käbir oglanlaryň aýtmagyna görä, ol ýerde adamlar dyrnagyny sähel düybüräginden kesse-de, iki günden barmak uçlarynyň iriňläp ýatandygyny aýdýarlar. Rus we türk teleýaýlymlarynyň berýän habarlaryna dagy syn edýärsiň welin, olaryň raýaty synasynyň sähel bir ýerini çöp çyzsa-da, infeksiýa düşäýmesin gorkusy bilen dessine hassahana ylgaýar. Diýmek tebigy şertlerem bu ýerde rol oýnaýar. Şonuň üçin bardy-geldi aramyzdan kimdir birine bu apat ýolugaýanda-da howsala düşmeginiň geregi ýok. Zakkuntäjiň çaltlyk bilen ýaýraýan ýurtlaryndaky ýaly biziň ýurdumyzda giňden ýaýramaga bolan mümkünçiliği az. Galyberse-de, döwlet ýolbaşçylarymyzyň, degişli edaralarynyň öz wagtynda geçiren öňüni alyş we ätiýaçlandyryş işleri hem-de gurak howa şertlerimiz bu nägehandan sowlup geçmegimize bireýyämden bäri giňden şert döredendir diýsek öte geçdigimiz bolmaz.

Zakkuntäç keseliniň ýolukma ähtimallygyny analizlänlerinde ýene bir zat aýratyn ünsümizi çekdi. Aýtmaklaryna görä bu nägehanyň çagalara ýolukma mümkünçiliği ýok diýen ýaly. Bu-da bir gowy zat. Şahyryň «Biz näme bolsak şol bolaly, bolsa bolýar eziz Watan» diýsi ýaly, adam pahyr çagalaryna zat bolmasa, öz başyna geljek hemme zada kaýyl. Yöne bärde başga bir zat bar. Eger bardy-geldi zakkuntäç belasy X döwletiň ýörite gulluklary tarapyndan emeli ýagdaýda dörediläýenem bolsa, gaty oýlanyşykly we uzak wagtyň dowamynda taýýarlykly edilen iş. Zakkuntäç howpunyň gartaşan adamlara has golaýdygyna seredenimizde, munuň töötänlikde çykan bir zatdygyna asla-da ynanasyň gelenok. Biziň pikirimizce ýaş çagalaryň immuniteti pes bolayjak ýaly, şoňa görä hem olara kesel geçme mümkünçiliği-de has köpmükä diýýärис. Eger bu kesel çagalardan daşda bolup ululara ýokuşma mümkünçiliği has uly bolýan bolsa, onda munuň arkasynda biziň bilmeyän nämedir bir zatlarymyz bar. Ýagny, bärde zakkuntäjiň bakteriyalary uly adamlaryň beden öýjüklerine laýyklanyp, dünýä ilatynyň

artyşyny emeli ýagdaýda kemeltmek üçin ýörite oýlanylyp tapylan zat bolaýmasa diýen pikir isleseň-islemeseň döreýär. «Bidöwletiň başyna gelen iş döwletlä sapak bolarmış» diýýärler. Bu günki-gün il-halkymyzyň şeýle beladan aman galmagy gelejekde şeýlekin howplaryň üstümize abanmajakdygyny aňlatmaýar. «Özbek özüne bek» diýleni edip, ätiýaçlygy elden bermeli däl. Adam gorumyzy, haýwanat we ösümlik fondumyzy, umuman tebigy dünýämizi aýawly gorap saklamaly, maddy mümkünçiliklerimizi artdyrmaga çalyşýarkak, ruhy dünýämizi-de baýlaşdyrmaly, raýdaşlyk we dostluk-doganlyk duýgusyny kemala getirmeli, ýyladyşhanalarda ýetişdirilen emeli gökönümlerden mümkingesdar gaça durup tebigatyň goýnunda ýetişenönümlere ýykgyň etmeli, ýurdumyzda öndürilýän we daşary ýurtlardan eksport edilýän (esasanam düzümünde GMO bolan) azykönümlerine ünsli çemeleşmeli.

- **«Käbäniň öz eýesi bar!»**

Sözümüziniň başynda Mukaddes Käbäniň zatkuntäç howpundan ätiýaç edip wagtlaýınça zyýarata ýapylandygyny agzapdyk. Munuň dogry we öz wagtynda edilen işdigini aýtmak gerek. Bu gün görer göze Käbäniň daşy ýalazy-boş ýaly görnüp biler. Emma göze görünmeýän Güýç öz öýüniň boş galmagyny islemeýän bolarly. Munuň şeýledigune hut özüm 2020-nji ýylyň 12-nji martyndan 13-nji martyna geçilen gije türkleriň «ATV» teleýaýlymynda gije ýarymdan soñ berilýän «Nihat Hatypogly bilen Dosta tarap» («Nihat Hatipoğlu ile Dosta Doğru») gepleşiginde görkezilen videoýazgyny görenimde göz ýetirdim.

Bilim we tehnologiá institutynyň rektory Nihat Hatypoglynyň görkezen videoýazgysynda bir ýerlerden guş sürüsi peýda bolup, Käbäniň daşyndan aýlanýar, togap edýär. Gudraty, keramaty gadamy döwürleriň fantaziýasy, kimdir birileriniň döreden rowaýaty hasaplaýanlar gelsin görsün muny. Käbäniň daşy kyýamat-ahyra çenli boş durmaz. Ony diňe görüp bilmek gerek. Adam bolmasa, guşlar bar. Guşlar bolmasa, perişdeler bar...

Şu ýerde mundan on dört asyr öň Käbäni ýykmaga gelen ýemenli hökümdar Ebrehe bilen söýgülü pygamberimiziň (s.a.w) atasy

Abdylmuttalybyň arasynda bolup geçen gürrüňi ýatlamazlyk mümkün däl.

Ebrehe Mekgä ýöriş edende goşunyň öňünden talaňçylyk etmek üçin ugradan adamlary mekgelileriň nämesi bolsa, oljalap getiripdirler. Talanan mallaryň arasynda Abdylmuttalybyň yüz sany düýesi bar eken. Mekgelileriň ýaraşyk üçin ugradan toparyna Abdylmuttalyp ýolbaşylyk edipdir. Gelenler, şol sanda Abdylmuttalyp hem Ebreheden özleriniň mallaryny yzyna bermegi sorapdyr. Ebrehe geň galyp:

– Men Käbäni ýykyp-ýumurmak üçin gelýärin. Maksadyma ýetmänem yzyma dolanmajagamy bilip goýaýyň. Siz meni raýymdan gaýtarmak üçin töwella etmeginiň deregine düýeleriňizi dileýärsiňizmi? – diýipdir.

Şeýle diýmek bilen ol mekgelileriň üstünden gülmek isläpdir. Sonda Abdylmuttalyp:

– Men düýeleriň eýesi. Öz mallarymy bir yzyna alaýyn. Käbäniň öz eýesi bar. Ol ony bizsizem gorar – diýip jogap beripdir.

Mundan soňky bolan wakalar belli. Abdylmuttalybyň aýdyşy ýalam bolýar. Aşakda bu barada ýörite durup geçeris.

Mukaddes Käbe gadymy döwürlerden bări taryhyň dürli döwürlerinde betpygyl duşmanlaryň we terrorçylaryň hüjümine uçrap geldi. Olardan birnäçesini gysgaça ýatlap geçeliň.

■ **Ebrehaniň hüjümi döwründe boş galdyrylan Käbe**

«...Milady ýyl hasabyn(d)a 570-nji ýyl(d)a gaty uly wakalar tutasyp..., ýemenliler Mekgäni basyp almagyň kül-külüne düşüpdirler.

Takmynan, 569-570-nji ýyllarda ýemenliler Sananyň häkimi Abrahanyň başutanlygynda Mekgä garşıy ýöriş edipdirler. Abrahanyň niýeti Käbäni ýykyp, ondaky keramatly zatlary äkitmek we öz paýtagtyny Arabystanyň dini merkezine öwürmek eken. Bu ýörişe hebeşileriň goşunam gatnaşyp, olaryň söweş pili bar eken, pil bolsa heniz Arabystanda görlen jandar däl eken. Araplary haýrana goýan, arap şahyrlary tarapyndan jikme-jik suratlandyrylan şol pilem ýemenlilerdir hebeşileriň Mekgä garşıy ýöriş eden ýylynyň «Pil ýyly» diýlip atlandyrylmagyna

sebäp bolupdyr.

Abrahanyň güýji juda agdyk hem-de gelşi şeýle bir zabun eken welin, kuraýşlar Mekgäni goramakdan el göterip, aýal, oglan-uşaklaryny alypdyrlar-da, golaýdaky daglara siñipdirler. Göräýmäge, Mekgäni indi halas edip biljek güýç ýok eken. Emma şol pursatda bir gudrat ýüze çykypdyr – kiçijik-kiçijik guşlar bulut ýaly bolup gelipdirler-de, Abrahanyň leşgeriniň üstünden owunjak daşlary ýagdyryp ugrapdyrlar, şol daşlaryň bolsa degen ýeri ýara bolýan eken. Giden sülsat gyrgyna düşüpdir, onsoň olar Mekgäni basyp almadan ellibizar, ýeňsäni öwrüpdirlər. Şonuň yz ýanyndan bolsa apy-tupan turup, jala gelipdir-de, Abrahanyň leşgeriniň galanjasyňam syryp-süpürip, gönü deňze gapgarypdyr. ...Mekge aman galypdyr, Mekgäniň keramatly göwheri – Käbäniň şöhraty has-da artypdyr.»[3][4][5]

• **Ýigrimi ýyllap «Gara daşsyz» galdyrylan Mekge**

Ilkibaşda yslamyň ilkinji kommunistleri hasaplanan karmatlar şaýylygyň binýadındaky ysmaýylarylaryň esasy iki toparynyň biri hökmünde IX asyryň başlarynda orta çykypdyr. Karmatlar dini-syýasy hereket hökmünde yslam dünýäsine uly howp salypdyrlar. Olara sosial deňligi talap edip orta çikan Hamdan Karmatyň hut özi ýolbaşçılık edipdir. Özlerine daýhanlardan, arap beduinlerinden (çarwalardan), senetçilerden ep-esli tarapdar toplan karmatlara IX-X Bahreýnde öz döwlerini gurmak başardypdyr. Olar şol wagt yslam dünýäsiniň syýasy häkimiyetini elinde saklayán abbasy halyflygyna gönüden-gönü duşmançılıkly syýasat ýöredipdirler. Bular hem şaýylaryň edil beýleki şahalary ýaly Hezreti Alynyň tiresinden bolan on ikinji ymam Mätiniň peýda bolup sosial deňligi dikeltjekdigine ynanypdylar.

Karmatlar Bahreýnde döwlet guransoňlar, ysmaýylilar bilen oňuşman başlaýarlar, olar ysmaýylardan bolan ýolbaşçylarynyň garşysyna çykyş edip, fatimilerden arany açypdyrlar. Fatimilerden bölünen şaýy karmatlar 930-njy ýıldan öñ Mekgäniň golaý-goltumyna we haj ýollaryny yzygiderli talaňçılık gurnansoňlar haja gelýänleriň sany ýylba-ýyl azalypdyr. Şonuň

Üçin 930-njy ýylda yslam alymlary jan we mal howpsuzlygynyň ýokdugy sebäpli haja gitmegin hökman däldigi barada fetwa çykaryarlar. Şol ýyl karmatlaryň galtamanbaşsy Ebu Tahyr el-Karmaty Mekgä talaňçylyk gurnap on müňlerce hajyny gylyçdan geçiripdir.

Aşaky Yrakda topalaň turzan karmatlaryň gozgalaň 906-njy ýylda basyp yatyrylypdyr. Şol wagta çenli bahreýnli karmatlar güýçlenip, Omany basyp alypdyrlar, Yraga we Eýrana çözupdyrlar. Karmatlaryň ýolbaşçylary soñabaka özlerini çakdanaşa azgyn alyp barypdyrlar. Hatda olar 930-njy ýylda Mekgäni basyp alanlarynda hajylary öldürenleri bilen çäklenmän Mukaddes Käbäni talamaga-da milt edip bilipdirler. Şonda karmatlar keramatly «Gara daşy» oljalap Bahreýne alyp gidipdirler. «Gara daş» ýigrimi ýyllap şo ýerde saklanypdyr. Soňra hijri ýyl hasaby bilen 337-nji ýylda abbasyalar 120 müň dinar töläp, ony gaýtaryp alypdyrlar.

Karmatlaryň pikiriçe Käbäni togap etmek däbi araplaryň yslamdan owalky jahylyyet döwründen galan wasanlara we betillere (daşdan, tagtadan ýasalan hudaýlara) çokunmak düzgüniniň bir görnüşimişin. Şol pikirden ugur alyp, olar birnäçe ýyllap haja gitmegi gadagan edipdirler.

Karmatlaryň bu gözdençykgyň hereketleri we rehim-şepagatsyz teraktlary olaryň sosial deňligiň tarapynda çykyş edýändiklerine bolan ynamy peseldipdir. Bular hakykatdanam adalatyň, deňligiň tarapdarydyr öydüp, karmatlaryň hereketine goşulan garyp-gasarlar olardan ymykly arany açypdyr.[6]

Elbetde, karmatlar öz-özünden ýok bolup gidibermändir. Taryhyň dürli döwürlerinde yslamyň goragçysy bolup gelen türkmenler olaryň soňuna çykypdyr. Abbasy halyflary karmatlara garşı göremekden ejiz gelensoňlar, şol döwrüň beýik türkmen soltany Mälikşadan kömek sorapdyrlar. Mälikşa «Direliş. Ärtogrul» teleserialynda hem keşbi janlandyrylan milli gahrymanyymız Artyk beg Türkmeni[7] Ahsa we Bahreýn sebitlerine ýaýran karmatlary ýok etmäge ugradypdyr. Birinji ýörişinde şowsuzlyga uçran Artyk beg ikinji ýörişinde olary ýeňip, boýunlaryna boýunturyk salmagy başarypdyr. Has soňra Bahreýniň sünnileri karmatlara garşı abbasy we türkmen birlikleri bilen güýç

birikdirip, Ahsa şäheriniň demirgazygynda karmatlaryň daşyny gabapdyrlar. 1078-nji ýylda bolup geçen aýgytlaýjy söweş karmatlary ýer ýüzünden doly syryp-süpürip taşlaýar.[8] Netijede, XI asyryň ahyrlarynda karmatlaryň Bahreýndäki guran döwleti-de taryhyň çäňly sahypasyna garylýar.

Bu söweş taryhyň iň möhüm söweşleriniň biri hasaplanýar, sebäbi ol iki asyrlap yslam dünýäsine, hususanam abbasy halyflygyna gorky beren terrorçy shaýy-karmat döwletiniň ýok bolmagyna getiripdir. Şeýle bahasyz ýeňisiň gazanylmagynda bolsa, türkmenleriň – biziň ata-babalarymyzyň aýratyn uly hyzmatynyň bardygyny biziň her birimiziň bilmegimiz gerek.

■ **Tagun keselinden ätiýaç edip haja gidilmän galan ýyl**

1814-nji ýylda Arabystan ýarym adasynda tagun (garahassa-çuma) keseliniň ýaýramagy sekiz müñ adamyň ölümüne sebäp bolupdyr. Şonuň üçinem şol ýyl haja gidilmedi. Has soňky ýyllarda 1837-nji ýylyň haj möwsümünde gaýtadan ýaýran epidemiýa 1892-nji ýyla çenli dowam edipdir we günde müñden gowrak hajy ölüpdir.

• **Käbe iň soňky gezek 1979-njy ýylda on bäş günlär zyýarata ýapyk ýagdaýda galypdy**

Medinede tanşan talyplaryndan «Täze ihwan» toparyny döreden reaksiyoner pikirli Juheýman el-Uteýbi hijri ýyl hasaby bulen on başinji asyryň ilkinji günü bolan 1979-njy ýylyň 20-nji noýabrynda ertir namazyna durlanda Mukaddes Käbä hüjüm edipdir.

Uteýbi häkimiyeti elinde saklaýan patyşalygyň häkimiyetden çekilmegini, Saud Arabystanyň Günbatar Ýewropanyň ösen ýurtlary bilen aragatnaşygy kesmegini, günbatar ýurtlaryna eksport edilýän nebitiň bes edilmegini we daşary ýurt harby bazalarynyň boşadylmagyny talap edipdir.

Saud Arabystanyň iň möhüm edaralaryndan düzülen Ýokary alymlar mejlisi topalaňçylara garşy ýaragly garşylygy oňlap fetwa çykarypdyr.

On baş günlär dowam eden terakt Fransiýadan çagyrylan aýratyn toparyň (spesnaz) kömegini bilen basylyp ýatyrylýar. Terakt

döwründe Käbe iki hepdeläp zyýarata ýapyk ýagdaýda durýar. Iki hepdäniň dowamynda 127 saud esgeri, «Täze ihwan» toparynyň 117 terrorçy agzasy we şol töwerek golaý ýerde ýasaýanlaryň ýigrimi altysy wepat boldy.

Juheýman bilen birlikde ele salnan 63 terrorçy ölüm bilen jezalandyrlydy.

«Täze Ihwanyň» ýolbaşçysy Uteýbi 1936-njy ýylda Saud Arabystanyň Nejid diýen ýerinde dünýä inipdir. On sekiz ýyllap Saud patşalygynyň goşunynda gullk edensoň, syýasy režime garşıy gidip 1973-nji ýylda goşunyň hataryndan çykdy.

Uteýbi saud režimi «ýoldan çykmak» bilen bir hatarda «günbatar ýurtlary bilen gereginden artyk içgin gatnaşýar we onuň yslamyýete wekilçilik edip bilmeyär» diýen pikirde bolupdyr.[9]

- Esasy gürrüñimizden ep-esli daşlaşyp, munça taryhy maglumatlary näme üçin mysal getirdik?**

Türkmenistanyň halk ýazyjysy Öwezdurdy Nepesowyň «Zyýarat» trilogiyasynyň «Kyýamat-mağsara çenli» atly ikinji romanynyň baş gahrymany Süleýman Türkmenistan Garaşsyzlygyny gazanandan soňra ilkinjileriň hatarynda Mukaddes Käbä zyýarata gidende, oňa zyýarat döwründe ene-atasynyň ruhlary boýdan-başa ýoldaş bolýarlar. Ol ilkibaşda birwagt dünýäden ötüp giden ene-atasynyň ruhunyň gözüne görünýänine ynanmajak bolýar, ýöne soňabaka munuň hyýal däldigine göz ýetirýär.

Şu setirleriň awtoryna Öwezdurdy aga bilen birnäçe gezek gürrüňdeş bolmak miýesser edipdi. Öwezdurdy aga şonda trilogiyanyň baş gahrymanlary bolan Gurbangulyňam, Süleýmanyňam, Ogulnyýazyňam durmuşda ýaşap ýören real şahslardygyny, özüniňem ilkinjileriň hatarynda Mekgä gidenleriň arasında bolandygyny, hatda «Gyrnak» romanynyň gahrymanlarynyň öz ýasaýan ýerine golaý-goltumda ýasaýandyklaryny, gerek bolsa olary daşyndan görkezibem biljekdigini aýdypdy.[10]

Öwezdurdy aganyň romanynyň gahrymany Süleýman ýaly ýene nijeme kişiniň Käbede şular ýaly ahwalatlary başdan geçirendigine

şaýatlyk edýän onlarça mysallary bilýärin. Olardan biri: «*Ibnül Araby başyndan geçen bir wakany şeýle gürrüň berýär:* – *Mekgede, Käbä eden bir zyýaratymda menden hiç kimiň gözüne kaklyşmadyk bir «kişiden» onuň kimdigini soradym. Adamdygyny aýtdy. Ýöne ol bize meñzemeýärdi!.. Ol: «Siziň ataňyz bolan Adam atanyň neslinden däl men. Jenaby Hak siziň atalaryňzy yáratmazdan öň ýer ýüzünde başga-da ynsan nesillerini yáradypdy we has soňra azandyklary üçin olary ýok edipdi. Şeýlelikde adam nesli ýedi gezek emele geldi. Hezreti Adam ata bu ýaradylyşlaryň ýedinjisi bolup, siziň nesliňiziň atasydyr. Men bolsa öňki nesillerden galan biri» – diýdi...»[11]*

Ibnül Arabynyň duş gelen ahwalaty dilden-dile geçip biziň günlerimize ýeten rowaýat däl. Ibnül Araby muny hut öz ýazan kitaplarynda gürrüň berýär. Ispaniýada doglup, Siriýada aradan çykan bu beýik alymy ýalançylykda aýyplamak araplary zakguntäçden gorkmakda aýyplamak ýaly däl bolsa gerek. Muňa het etmek üçin ylym dünýäsinde iň bolmanda Ibnül Araby ýaly adamyň köwşünüň basyp giden yzynyň tozanyaça agramyň bolmaly. Bu gün teleýaýlymlarda daşy boşlaň galan Käbäni görüp, «Hudaýyň öýi zyýaratçysyz galdy – eger ol bar bolsa öz öýüni näme üçin epidemiýadan gorap bilenokka? Hudaý Käbäni boş goýmaň diýmedimi näme?» diýip heşelle kakýan käbir ýoknasyzlar öň bir ýa-da birnäçe gezek Käbä gidip gören ýa-da öň gitmedigem bolsa gelejekde gidip görmegi arzuwlaýan milliardlap musulmanyň bardygyny ýatdan çykarmasynlar. Olar şol ýürek syzladyjy görnüşi synlap durkalarım, hyýallarynda-da bolsa Mukaddes Käbäniň daşyndan aýlanyp togap edendirler, gara daşy öwran-öwran alynlaryna sylandyrlar. Ädimleriň ädilmän, elliřiň uzaman galan ýerine birleşen göwünler, doganlaşan ruhlar barýar. Käbe siziň akly-garaly mäzden ybarat gözleriňiziň görüşi ýaly boş däldir! Edebi makalalar